Lietas arhīva Nr. CA-1465-21/31
ECLI:LV:RAT:2021:0630.C30383917.29.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Rīgā 2021.gada 30.jūnijā

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija:
tiesnese referente Agnese Veita,
tiesnese Dace Kantsone,
tiesnesis Gvido Ungurs,

rakstveida procesā izskatīja civillietu /pers. A/ prasībā pret likvidējamo AS /Nosaukums B/ un SIA /Nosaukums C/ par atbrīvošanu no galvojuma saistībām, īpašuma tiesību atzīšanu uz nekustamajiem īpašumiem un naudas piedziņu, ar trešo personu SIA /Nosaukums D/, sakarā ar likvidējamās AS /Nosaukums B/ apelācijas sūdzību par Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2019.gada 21.maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2017.gada 5.janvārī prasītājs /pers. A/ Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā cēlis prasību, kas vēlāk grozīta, pret atbildētājām AS /Nosaukums B/ un SIA /Nosaukums C/, kurā lūgts:

1. atbrīvot no galvojuma saistībām pret AS /Nosaukums B/, kas izriet no 2006.gada 4.decembra galvojuma līguma Nr./līguma numurs/, Rīgas Starptautiskās šķīrējtiesas 2009.gada 24.-27.marta sprieduma lietā Nr.34/09 un Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2010.gada 13.janvārī izsniegtā izpildu raksta Nr./numurs/;
2. atzīt par spēkā neesošu nekustamā īpašuma /adrese A/, pārdošanu 2010.gada 8.decembra izsolē pircējam SIA /Nosaukums C/;
3. atzīt īpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu /adrese A/, izbeidzot īpašuma tiesības SIA /Nosaukums C/;
4. atzīt par spēkā neesošu ar AS /Nosaukums B/ 2010.gada 15.decembra paziņojumu īstenoto nekustamā īpašuma /adrese B/, 2/6 domājamo daļu no nekustamā īpašuma /adrese C/, un 5000/11 053 domājamo daļu no nekustamā īpašuma /adrese D/ kadastra Nr./kadastra numurs/, paturēšanu par nenotikušās izsoles sākumcenu;
5. atzīt īpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu /adrese B/, 2/6 domājamām daļām no nekustamā īpašuma /adrese C/, un 5000/11 053 domājamām daļām no nekustamā īpašuma /adrese D/ kadastra Nr./kadastra numurs/, izbeidzot īpašuma tiesības AS /Nosaukums B/;
6. piedzīt no AS /Nosaukums B/ prasītāja labā 156 823,60 *euro*.

Prasības pieteikumā norādīts šāds pamatojums.

[1.1] Ar Rīgas Starptautiskās šķīrējtiesas 2009.gada 24.-27.marta spriedumu no SIA /Nosaukums E/ un galviniekiem /pers. G/, /pers. A/ un /pers. H/ solidāri piedzīts parāds 398 046,23 Ls (566 368, 76 *euro*), kas izriet no 2006.gada 24.novembrī starp AS /Nosaukums B/ (pēc nosaukuma maiņas – AS /Nosaukums B/) un SIA /Nosaukums E/ noslēgtā kredīta līguma Nr./līguma numurs/.

Šķīrējtiesas sprieduma izpildei ar Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2010.gada 6.janvāra lēmumu izsniegts izpildu raksts.

[1.2] Zvērināts tiesu izpildītājs Ainārs Šusts 2010.gada 22.februārī pēc izpildu lietas ierosināšanas apķīlājis SIA /Nosaukums E/ piederošo termoplastisko kompozīta materiālu tehnoloģiskās ražošanas līniju, par apķīlātās mantas glabātāju ieceļot /pers. G/.

2010.gada 12.maijā izsludināta apķīlātās mantas izsole 2010.gada 4.jūnijā, taču pirms izsoles atbildētāja (kā piedzinēja) lūgusi atlikt izpildu darbības daļā par SIA /Nosaukums E/ piederošās kustamās mantas pārdošanu izsolē.

Atbildētāja, atsakoties no turpmākas piedziņas uz galvenajam parādniekam SIA /Nosaukums E/ apķīlāto kustamo mantu, turpmāk ar tiesu izpildītāja starpniecību visu savu uzmanību veltījusi piedziņas vēršanai uz prasītājam piederošo mantu.

[1.3] 2010.gada 8.decembrī izsludinātas četru strīdus nekustamo īpašumu izsoles.

Nekustamo īpašumu /adrese A/, nopirkusi SIA /Nosaukums C/ par augstāko nosolīto cenu 72 000 Ls.

Pārējo nekustamo īpašumu izsoles pasludinātas par nenotikušām. Ar Rīgas apgabaltiesas 2012.gada 7.maija lēmumiem un 2012.gada 29.maija lēmumu nekustamie īpašumi nostiprināti uz atbildētājas AS /Nosaukums B/ kā šo nekustamo īpašumu paturētājas vārda.

[1.4] 2012.gada 14.februārī tiesu izpildītājs Ainārs Šusts nosūtījis SIA /Nosaukums E/ piederošās apķīlātās mantas glabātājai /pers. G/ paziņojumu par glabāšanā nodotās kustamās mantas – apķīlātās ražošanas līnijas – uzrādīšanu, taču manta nav uzrādīta, un 2014.gada 9.janvārī tiesu izpildītājs Ainārs Šusts sastādījis aktu, ka ražošanas līnija neatrodas adresē, kur tā apķīlāta. Par šo faktu ir uzsākts kriminālprocess.

[1.5] Atbildētāja kopš visas kredīta summas atprasīšanas brīža ir pieļāvusi neatvainojamu vilcināšanos – nav laikus realizējusi komercķīlas tiesību (vērst piedziņu uz galvenā parādnieka SIA /Nosaukums E/ mantu) un nav izmantojusi 2006.gada 4.decembra atpakaļpirkuma līgumā pielīgtās atpakaļpirkuma tiesības.

Atbildētājas rīcības rezultātā paaugstinājies risks, ka turpmāko gadu laikā apķīlātā ražošanas līnija ne tikai var novecot vai sabojāties, bet arī iet bojā vai tikt nozaudēta. Apķīlātās ražošanas līnijas nozaudēšana pieļauta atbildētājas kā kreditores nolaidīgās rīcības dēļ.

A S /Nosaukums B/ rīcībā saskatāma nepārprotama nolaidība, kā rezultātā iestājušies Civillikuma 1714.pantā minētie apstākļi – galvinieks atsvabinās no savas atbildības, kad kreditors rīkojies nolaidīgi, izdarot piedziņu no parādnieka, un pielaidis pēc apstākļiem neatvainojamu vilcinājumu.

[1.6] Apmierinot prasību par galvinieka atsvabināšanu no atbildības, prasītājam ir tiesības vienlaicīgi celt īpašuma prasību par īpašuma tiesību atjaunošanu uz īpašumiem, kas bez tiesiska pamata nonākuši atbildētāju īpašumā.

[1.7] Vēršot piedziņu uz prasītāja mantu, izpildu lietas Nr./numurs/ ietvaros veiktas arī citas izpildu darbības, vēršot piedziņu uz prasītāja kustamo mantu, un ir pārdotas arī prasītājam piederošās SIA /Nosaukums I/ kapitāla daļas, piedzīts parāds 150 554,24 *euro* un sprieduma izpildes izdevumi 6269,36 *euro*. Līdz ar to no atbildētājas ir piedzenami 156 823,60 *euro*.

[1.8] Prasība pamatota ar Civillikuma 1714., 2369., 2376., 2379., 2389. un 2390.pantu.

[2] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas 2018.gada 21.novembra lēmumu lietā kā trešā persona atbildētājas pusē bez pastāvīgiem prasījumiem pieaicināta SIA /Nosaukums D/.

[3] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2019.gada 21.maija spriedumu prasība daļā pret AS /Nosaukums B/ apmierināta pilnīgi, bet tiesvedība prasības daļā pret SIA /Nosaukums C/ par galvotāja saistību izbeigšanu, īpašuma tiesību atzīšanu un naudas piedziņu izbeigta.

Spriedums pamatots ar turpmāk norādīto.

[3.1] 2006.gada 24.novembrī starp AS /Nosaukums B/ un SIA /Nosaukums E/ noslēgts kredīta līgums Nr./līguma numurs/ par kredīta 410 000 *euro* izsniegšanu plastikas ražošanas iekārtas iegādei un apgrozāmo līdzekļu papildināšanai.

Kredīta līguma saistības nodrošinātas ar 2006.gada 24.novembra komercķīlas līgumu Nr./līguma numurs/, SIA /Nosaukums E/ ieķīlājot visu tai piederošo mantu kā lietu kopību uz ieķīlāšanas brīdi, kā arī lietu kopības nākamās sastāvdaļas, t.sk. termoplastisko kompozīta materiālu tehnoloģiskās ražošanas līniju.

Kredīta līguma saistības nodrošinātas arī ar trīs fizisko personu - /pers. G/, /pers. A/ un /pers. H/ - galvojumiem, kā arī plastikas ražošanas līnijas pārdevēja SIA /Nosaukums J/ 2006.gada 4.decembra atpakaļpirkuma līgumā uzņemto pienākumu pret AS /Nosaukums B/ atpirkt ražošanas līniju gadījumā, ja atbildētājs atkāpjas no kredīta līguma un pieprasa aizdevuma atmaksu.

Ievērojot Civillikuma 1692.-1715., 1702.pantā noteikto, konstatējams, ka prasītājs uzņēmies ekspromisorisko galvojumu, ar kuru uzņēmies saistību kā pats parādnieks, tādējādi atsakoties no Civillikuma 1702.panta pirmajā daļā paredzētajām tiesībām prasīt, lai kreditors pa priekšu vēršas ar prasību pie galvenā parādnieka.

Nav strīda, ka par piešķirtajiem naudas līdzekļiem SIA /Nosaukums E/ iegādājusies minēto iekārtu, ka kopš 2008.gada septembra tā sākusi kavēt kredīta līgumā noteiktos maksājumus un ka 2008.gada 21.novembrī atbildētāja nosūtījusi brīdinājumu par kredīta līguma saistību neizpildi un līguma pirmstermiņa izbeigšanu.

Ar Rīgas Starptautiskās šķīrējtiesas 2009.gada 24.-27.marta spriedumu no SIA /Nosaukums E/ un galviniekiem /pers. G/, /pers. A/ un /pers. H/ solidāri piedzīts parāds 398 046,23 Ls un šķīrējtiesas procesa izdevumi 2981,61 Ls, kura izpildei Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesa 2010.gada 6.janvārī izsniegusi izpildu rakstu.

[3.2] Pamatoti ir prasītāja apgalvojumi, ka AS /Nosaukums B/ apzināti veikusi darbības, lai piedziņa uz SIA /Nosaukums E/ ieķīlāto mantu netiktu vērsta, ka pieļaujot ieķīlātās mantas pazušanu vai nozagšanu, atbildētāja ir pieļāvusi pēc apstākļiem neatvainojamu vilcinājumu.

Atbildētāja nav izmantojusi savas tiesības bez tiesas starpniecības un bez izsoles realizēt savu komercķīlas tiesību uz SIA /Nosaukums E/ ieķīlāto termoplastisko kompozīta materiālu tehnoloģiskās ražošanas līniju, nav sākusi atpakaļpirkuma procedūru no SIA /Nosaukums J/ saskaņā ar noslēgto atpakaļpirkuma līgumu, nav vērsusies pret citu galvotāju /pers. G/ par parāda piedziņu. Turklāt pēc kredīta reālā nodrošinājuma nozagšanas, atbildētāja AS /Nosaukums B/ ir vērsusi piedziņu tikai pret vienu no galviniekiem, proti, prasītāju.

Lietas materiāliem nav pievienoti pierādījumi, ka AS /Nosaukums B/ būtu veikusi jebkādas darbības, lai parādu sekmīgi piedzītu no pārējiem parādniekiem. Visā šķīrējtiesas sprieduma izpildes gaitā no otra galvotāja /pers. H/ piedzīti vien 199,08 *euro*. Turklāt atbildētāja savu interešu aizsardzībai nav cēlusi prasību tiesā pret personu, kurai glabāšanā bijusi nodota ražošanas iekārta.

Atbildētāja AS /Nosaukums B/, izdarot piedziņu no parādnieka SIA /Nosaukums E/, saskaņā ar Civillikuma 1714.pantu ir rīkojusies nolaidīgi un pielaidusi pēc apstākļiem neatvainojamu vilcinājumu.

[3.2.1] Pamatojoties uz 2006.gada 24.novembra komercķīlas līgumu un Komercķīlas likumu, AS /Nosaukums B/ uzsākusi realizēt komercķīlas tiesību, 2009.gada 15.janvārī paziņojot parādniekam/komercķīlas devējam SIA /Nosaukums E/ un Uzņēmumu reģistram par komercķīlas tiesības uz ieķīlāto mantu izlietošanu.

Tādējādi pastāvējuši visi priekšnoteikumi parāda ātrai piedziņai - atbildētāja varējusi ieķīlāto iekārtu pārņemt savā valdījumā, kā arī pārdot to bez izsoles un tiesas starpniecības. Taču tā nav turpinājusi realizēt komercķīlas tiesību, tostarp nav rīkojusies tā, lai ieķīlātā iekārta jau 2009.gada pirmajā pusē tiktu pārdota par visaugstāko iespējamo cenu, un šāda rīcība nav vērtējama kā godprātīga tiesību izmantošana.

[3.2.2] 2010.gada 14.janvārī AS /Nosaukums B/ ir vērsusies pie zvērināta tiesu izpildītāja Aināra Šusta pieņemt izpildei Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas izsniegto izpildu rakstu lietā par parāda 401 027,84 Ls un 200 Ls piedziņu no /pers. G/, SIA /Nosaukums E/, /pers. A/, /pers. H/, AS /Nosaukums B/ labā, lūdzot piedziņu vērst uz viņu naudas līdzekļiem, kustamo un nekustamo mantu, to pārdodot.

2010.gada 22.februārī aprakstītās SIA /Nosaukums E/ kustamās mantas – termoplastisko kompozīta materiālu ražošanas līnijas, pārdošana 2010.gada 4.jūnijā izsludinātajā izsolē nav notikusi, jo AS /Nosaukums B/ 2010.gada 4.jūnijā, nepaskaidrojot iemeslu, lūgusi atlikt izpildu darbības daļā par SIA /Nosaukums E/ kustamās mantas pārdošanu izsolē.

2010.gada 20.augustā AS /Nosaukums B/ saskaņā ar Civilprocesa likuma 557.panta 3.punktu lūgusi vērst piedziņu uz prasītāja nekustamajiem īpašumiem, tos pārdodot.

No tiesu izpildītāja Aināra Šusta 2017.gada 9.novembra informācijas secināms, ka ir pārdoti prasītājam piederošie nekustamie īpašumi: /adrese B/,/adrese C/, /adrese D/ kadastra Nr./kadastra numurs/, /adrese A/; un kustamā manta - 5022 kapitāldaļas SIA /Nosaukums I/, kā arī apķīlāti naudas līdzekļi bankas kontos 419 982,62 *euro*. Savukārt no otra galvotāja /pers. H/ piedzīti 199,08 *euro*.

[3.2.3] 2011.gada 14.februārī zvērināts tiesu izpildītājs Ainārs Šusts vērsies pie /pers. G/ ar paziņojumu par glabāšanā nodotās kustamās mantas uzrādīšanu, un tikai 2014.gada 9.janvārī tiesu izpildītājs ieradies adresē /adrese E/, kur apķīlāta SIA /Nosaukums E/ piederošā kustamā manta, un konstatējis, ka aprakstītā kustamā manta tur neatrodas.

2014.gada 10.janvārī tiesu izpildītājs paziņojumā atkārtoti lūdzis /pers. G/ uzrādīt viņas glabāšanā nodoto SIA /Nosaukums E/ mantu, bet 2014.gada 21.janvārī sastādīts akts Nr./numurs/, ka mantas glabātāja /pers. G/ nav sazinājusies un ka rīkojums par glabāšanā nodotās mantas uzrādīšanu nav izpildīts.

Tikai 2014.gada 6.februārī AS /Nosaukums B/ vērsusies policijā ar iesniegumu par to, ka ir pazudusi SIA /Nosaukums E/ aprakstītā kustamā manta, kas atradās telpās /adrese E/, lūgusi uzsākt kriminālprocesu un atzīt to par cietušo.

[3.2.4] Atbildētāja vairāk kā trīs gadus, tas ir, līdz 2014.gada 6.februārim, nav interesējusies par piedziņas vēršanu uz apķīlāto iekārtu, nav vērsusies pie tiesu izpildītāja, lai pārliecinātos par apķīlātās iekārtas faktisko stāvokli, līdz ar to nav veikusi nevienu darbību, kas liecinātu, ka tā ir ieinteresēta parāda atgūšanā no galvenā parādnieka, vēršot piedziņu uz SIA /Nosaukums E/ izsniegto komercķīlu.

Atbildētājas rīcības rezultātā vairs neeksistē nodrošinājums – komercķīlas priekšmets, kas savlaicīgi veiktas komercķīlas tiesības realizēšanas gadījumā būtu samazinājis vai izbeidzis saistības.

[3.2.5] Atbildētāja nepamatoti nav veikusi atpakaļpirkuma procedūru saskaņā ar 2006.gada 4.decembrī noslēgto atpakaļpirkuma līgumu ar SIA /Nosaukums J/, lai gan no SIA /Nosaukums J/ 2008.gada pārskata secināms, ka kapitālsabiedrības finansiālais stāvoklis bijis atbilstošs, lai izpildītu no atpakaļpirkuma līguma izrietošās saistības, jo 2008.gadā SIA /Nosaukums J/ neto apgrozījums bijis 2 618 919 Ls, gada peļņa – 57 905 Ls, kas kopā ar iepriekšējo gadu nesadalīto peļņu veidojis 98 656 Ls.

[3.3] Nav pamata apšaubīt prasītāja apgalvojumus, ka viņš piedāvājis atbildētājai AS /Nosaukums B/ pārdot SIA /Nosaukums E/ apķīlāto piederošo iekārtu, norādot, ka ir pircējs, kurš ir gatavs to iegādāties, un bijis iespējams to pārdot par iespējami augstāku cenu, ko tiesas sēdē apliecinājis liecinieks /pers. K/.

[3.4] Atzīstams, ka ir iestājušies Civillikuma 1714.pantā paredzētie priekšnoteikumi, lai galvinieks – prasītājs – atbrīvotos no savas atbildības, jo atbildētāja ir rīkojusies nolaidīgi, kā arī savā turpmākajā rīcībā pieļāvusi bezdarbību apķīlātās iekārtas saglabāšanā, kas novedis pie minētā reālā nodrošinājuma – komercķīlas priekšmeta, zaudēšanas un ķīlas tiesības izbeigšanās.

[3.5] Nepamatota ir atbildētājas atsauce uz Senāta 2011.gada 26.aprīļa spriedumu lietā Nr.SKC-86/2011, ar kuru no ekspromisoriskā galvinieka par labu sākotnējā kreditora cesionāram piedzīts galvojuma parāds, pie apstākļiem, kad galvenais parādnieks ir kļuvis maksātnespējīgs un likvidēts.

Minētajā Senāta spriedumā ir būtiski atšķirīgi lietas apstākļi, proti, kreditora prasījums pret galveno parādnieku nodrošināts tikai un vienīgi ar galvinieka uzņemto ekspromisorisko galvojumu, kā rezultātā galviniekam jau sākotnēji bija jārēķinās ar citu nodrošinājumu neesamību.

Turpretī konkrētajā lietā no kredīta līguma izrietošie atbildētāja prasījumi nodrošināti ar vairākiem saistību izpildes nodrošinājumiem un primāri – ar komercķīlu uz visu SIA /Nosaukums E/ mantu kā lietu kopību, trim galvojuma līgumiem un atpakaļpirkuma līgumu.

[3.6] Lai arī Rīgas Starptautiskās šķīrējtiesas 2009.gada 24.-27.marta spriedums stājies likumīgā spēkā, nav atstājams bez ievērības fakts, ka saskaņā ar to no SIA /Nosaukums E/ un galviniekiem /pers. G/, /pers. A/ un /pers. H/ solidāri piedzīts parāds un šķīrējtiesas procesa izdevumi, taču, ievērojot Civillikuma 1692., 1670., 1671.pantu, nav konstatējams, ka parādnieka un galvinieku saistība dibinātos uz viena pamata un ka viņi kļuvuši par kopparādniekiem, kuri ir solidāri atbildīgi. Līdz ar to parāds bija piedzenams no parādnieka, vienlaikus nosakot, ka tikai piedziņas neiespējamības gadījumā no galvenā parādnieka parāds piedzenams no galviniekiem.

[3.7] Atbilstoši Civillikuma 2369. un 2389.pantam prasītājam ir prasījuma tiesības pret atbildētāju AS /Nosaukums B/ par netaisni iedzīvotā atdošanu, proti, par viņa īpašuma tiesību atzīšanu uz strīdus nekustamajiem īpašumiem, kuri bez tiesiska pamata (t.i., izdarot tāda parāda piedziņu no galvinieka, kas saskaņā ar Civillikuma 1714.pantu izbeidzies kreditora nolaidīgas rīcības dēļ) izgājuši no prasītāja mantas un tikuši nostiprināti zemesgrāmatā uz AS /Nosaukums B/ vārda.

[3.8] Nepamatoti ir atbildētājas iebildumi, ka strīdus nekustamie īpašumi ir iegūti tiesiski. Atbildētāja nav ņēmusi vērā, ka prasījums par netaisni iedzīvotā atdošanu rodas arī tad, ja atprasāmā izpildījuma (priekšmeta) nonākšanai atbildētāja rīcībā sākotnēji ir bijis tiesisks pamats, taču tas vēlāk atkritis.

Konkrētajā gadījumā atbildētājai kā kreditoram sākotnēji bija tiesisks pamats sakarā ar galvenā parādnieka pieļauto nokavējumu izlietot no kredīta līguma un galvojuma līgumiem izrietošos prasījumus, ceļot prasību šķīrējtiesā pret SIA /Nosaukums E/ un galviniekiem. Taču iepriekš norādīto apstākļu un apsvērumu dēļ prasītājs saskaņā ar Civillikuma 1714.pantu ir pilnībā atbrīvojies no savas galvinieka atbildības.

Tādējādi šobrīd ir atkritis tiesisks pamats jebkādas piedziņas vēršanai uz prasītāja kā galvinieka mantu pēc 2006.gada 4.decembra galvojuma līguma Nr./numurs/, šķīrējtiesas sprieduma un uz tā pamata izdotā izpildu raksta.

Līdz ar to ir zudis tiesisks pamats arī jau vērstajai piedziņai uz prasītāja nekustamajiem īpašumiem, kuri pārdošanas izsolē un paturēšanas par izsoles sākumcenu ceļā nonākuši atbildētājas rīcībā, un tikuši nostiprināti zemesgrāmatā uz tās vārda.

[3.9] Tā kā tiesu izpildītājs Ainārs Šusts, vēršot piedziņu uz prasītāja kustamo mantu, ir pārdevis arī prasītājam piederošās SIA /Nosaukums I/ kapitāla daļas 156 823,60 *euro* apmērā, bet piedziņas materiāltiesiskais pamats ir atkritis, no atbildētājas AS /Nosaukums B/ ir piedzenama minētā naudas summa.

[3.10] Nekustamo īpašumu /adrese A/, SIA /Nosaukums C/ 2018.gada 5.jūnijā atsavinājusi AS /Nosaukums B/, līdz ar to ir atzīstama par spēkā neesošu arī saskaņā ar pirkuma līgumu veiktā strīdus nekustamā īpašuma pārdošana, izbeidzot atbildētājas AS /Nosaukums B/ īpašuma tiesības uz to.

[3.11] Nepamatots ir atbildētājas iebildums, ka lietā ir iestājies noilgums, jo kopš 2006.gada decembra līdz tiesas dienai starp pusēm notikusi sarakste, kā arī dažādi tiesvedības procesi, kas pārtrauc noilgumu. Ņemot vērā Civillikuma 1895., 1896.pantu atzīstams, ka lietā noilgums nav iestājies.

[3.12] Nevar piekrist atbildētājas argumentiem, ka saskaņā ar Civillikuma 1714.pantu, lai atsvabinātu galvinieku no atbildības, ir jākonstatē ne tikai nolaidīga rīcība, bet arī neatvainojams vilcinājums. Par piedzinējas nolaidīgo rīcību liecina atpakaļpirkuma procedūras neuzsākšana, komercķīlas nerealizēšana un tas, ka nav celta prasība pret komercķīlas glabātāju. Savukārt neatvainojams vilcinājums ir tas, ka ieķīlātās mantas izsole apturēta, un laika periodā no 2010.gada 4.jūnija līdz 2014.gada 9.janvārim nav veiktas darbības, lai to realizētu.

[3.13] Prasītājs no galvojuma saistībām ir atbrīvojams ar 2010.gada 20.augustu – ar dienu, kad AS /Nosaukums B/ nosūtījusi zvērinātam tiesu izpildītājam Aināram Šustam vēstuli par piedziņas vēršanu uz prasītāja nekustamajiem īpašumiem, tos pārdodot, neizmantojot citus parāda atgūšanas veidus, tādējādi pārkāpjot Civillikuma 1714.panta nosacījumus.

[3.14] Tā kā SIA /Nosaukums C/ ir likvidēta, tiesvedība pret šo atbildētāju ir izbeidzama, pamatojoties uz Civillikuma 223.panta pirmās daļas 8.punktu.

[3.15] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 39.pantu un 41.panta pirmo daļu no atbildētājas prasītāja labā piedzenama valsts nodeva par prasības iesniegšanu 12 569,81 *euro* un par prasības nodrošinājumu 2831,84 *euro* un izdevumi, kas prasītājam radušies sakarā ar lietas izskatīšanu, 7,83 *euro*, kopā piedzenot 15 409,48 *euro*.

[4] Apelācijas sūdzību par Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2019.gada 21.maija spriedumu ieniegusi AS /Nosaukums B/, pārsūdzot to pilnā apjomā un norādot šādus argumentus sprieduma nepareizību.

[4.1] Tiesa ir pārkāpusi strīda atkārtotas izskatīšanas aizlieguma principu, savas kompetences robežas un pakļautības noteikumus.

[4.1.1] Nav likumīga pamata prasītāju atbrīvot no šķīrējtiesas sprieduma un izpildu raksta sekām, balstoties uz Civillikuma 1714.pantu, kas paredz, atbrīvot tikai no līgumiskās saistības sekām.

[4.1.2] Ar šķīrējtiesas spriedumu strīds starp prasītāju un AS /Nosaukums B/ ir izšķirts pēc būtības, un ir stājies spēkā šķīrējtiesas spriedums, kā arī Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2010.gada 6.janvāra lēmums par izpildu raksta izsniegšanu. Ar spriedumu šķīrējtiesa ir konstatējusi prasītāja kā galvinieka saistības un šo saistību apmēru, un nav atbrīvojusi prasītāju no pienākuma atbildēt par galvenā parādnieka SIA /Nosaukums E/ neizpildītajām saistībām.

Tādējādi atkārtota strīda izskatīšana, kas izriet no tā paša galvojuma līguma, un sprieduma taisīšana, atbrīvojot prasītāju no saistībām, kas izriet no galvojuma līguma, neatbilst Civilprocesa likuma 132.panta pirmās daļas 5.punktam.

[4.1.3] Tiesa, taisot spriedumu, ir pārkāpusi pakļautības noteikumus, jo saskaņā ar galvojuma līguma 8.punktu visi strīdi, kas izriet no galvojuma līguma (pat ja tie ir jaunatklāti apstākļi), atbilstoši šķīrējtiesas klauzulai ir piekritīgi un izskatāmi vienīgi Rīgas Starptautiskajā šķīrējtiesā.

[4.2] Tiesa ir pārkāpusi prasījuma robežas (Civilprocesa likuma 192.pants) un nepamatoti secinājusi, ka nav iestājies noilgums prasības celšanai.

[4.2.1] 2018.gada 1.oktobra prasības pieteikuma grozījumos prasītājs nav norādījis, ar kuru brīdi lūdz atbrīvojumu no galvojuma saistībām, lai gan tam ir būtiska nozīme. Ja prasītājs konkrētu datumu prasības pieteikumā nav norādījis, tad tiesa var lemt tikai par atbrīvošanu no galvojuma saistībām ar savu spriedumu. Tas nozīmē, ka atbrīvošana no galvojuma saistībām stājās spēkā vienlaicīgi ar sprieduma spēkā stāšanās brīdi.

[4.2.2] Tiesa nav ņēmusi vērā, ka no galvojuma līguma izrietošās attiecības ir komercdarījums, jo prasītājs ir noslēdzis galvojuma līgumu par sev piederošās komercsabiedrības SIA /Nosaukums E/ komercsaistībām.

Atbilstoši Komerclikuma 406.pantam un pārejas noteikumu 16.punktam prasītāja prasījuma tiesībām ir piemērojams trīs gadu noilguma termiņš. Tādējādi, pat ja pieņemtu, ka prasītājam 2010.gada 20.augustā (Civillikuma 1896.pants) radušās prasījuma tiesības par atbrīvošanu no galvojuma

saistībām, prasītājs šādu prasību cēlis tikai 2017.gada 4.janvārī.

Lietā nav pierādījumu tiesas konstatētajam, ka kopš 2006.gada decembra līdz tiesas dienai starp pusēm notikušas sarakstes un dažādi tiesvedības procesi, kas pārtrauc noilgumu.

[4.3] Atzīstot par pamatotu prasītāja apgalvojumu, ka AS /Nosaukums B/ apzināti veikusi darbības, lai netiktu vērsta piedziņa uz SIA /Nosaukums E/ ieķīlāto mantu, un, pieļaujot ieķīlātas mantas pazušanu vai nozagšanu, AS /Nosaukums B/ pielaidusi pēc apstākļiem neatvainojamu vilcinājumu, tiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 104.panta pirmo daļu.

[4.3.1] Lietā nav pierādījumu, ka AS /Nosaukums B/ ir veikusi jebkādas apzinātas vai neapzinātas darbības, lai netiktu vērsta piedziņa uz SIA /Nosaukums E/ ieķīlāto mantu. Atbildētāja ir izmantojusi savas likumā noteiktās tiesības un izvēlējusies atbilstošāko parāda piedziņas risinājumu, kas subjektīvi var nepatikt prasītājam.

Tiesa nav norādījusi uz pierādījumiem, ka AS /Nosaukums B/ būtu jebkad pieļāvusi ieķīlātās mantas pazušanu vai nozagšanu, kā arī ignorējusi AS /Nosaukums B/ paskaidrojumus, ka tāss īpašumā, valdījumā vai glabājumā ieķīlātās parādnieka mantas nav bijis. Savukārt prasītājam, kurš ir galvenā parādnieka SIA /Nosaukums E/ kapitāla daļu īpašnieks, bija un ir visas likumā noteiktās tiesības prasīt zaudējumu atlīdzību no SIA /Nosaukums E/ valdes locekles /pers. G/, jo viņa nav nodrošinājusi SIA /Nosaukums E/ īpašuma apsardzību un saglabāšanu.

[4.3.2] Tiesa nav vērtējusi 2010.gada 22.februāra aktā par kustamas mantas apraksti norādīto, ka: "*Atsevišķas iekārtas no aktā uzskaitītajām nepieder SIA /Nosaukums E/. Precīzs iekārtu uzskaitījums un iekārtu īpašumtiesību apliecinoši dokumenti tiks iesniegti 10 dienu laikā.*"

Šāda piezīme izdarīta ar mērķi, lai liktu juridiskus šķēršļus ieķīlātās mantas izsolei 2010.gada 4.jūlijā, jo izsoles dienā pastāvējuši galvenā parādnieka juridiski iebildumi par izsolē pārdodamās mantas īpašuma tiesībām.

[4.3.3] Kustamas mantas izsoles pārtraukšanai nav nekādas nozīmes gadījumā, ja prasītājs ir sniedzis ekspromisorisku galvojumu, jo prasītājam nav tiesību prasīt, lai AS /Nosaukums B/ vispirms vērš piedziņu uz galvenā parādnieka mantu.

[4.4] Tiesa nepamatoti un nepareizi piemērojusi Civillikuma 1714.pantu un nepamatoti atkāpusies no Senāta judikatūras, atsaucoties uz neidentificētu "tiesību doktrīnu", un tādējādi pārkāpusi Civilprocesa likuma 5.panta sesto daļu, nav ņēmusi vērā jaunāko judikatūru, proti, Senāta 2019.gada 6.marta spriedumā lietā Nr.C15173316, SKC-128/2019, izteiktos secinājumus.

Tiesa nepamatoti secinājusi, ka, neskatoties uz prasītāja ekspromisorisku galvojumu, AS /Nosaukums B/ bija jāveic citas piedziņas darbības, piemēram, pret citiem galviniekiem un citiem nodrošinājumiem, jo tas nekādi nav attiecināms uz Civillikuma 1714.panta piemērošanu.

Tāpat tiesa bez pamata pievienojusies prasītāja subjektīvajiem apsvērumiem, ka tieši piedziņas no prasītāja rezultātā ir izdevies atgūt daļu no parāda. Lietas materiāliem neatbilst tiesas konstatētais, ka tikai pret prasītāju ir vērsta piedziņa, un tāda nav izdarīta pret pārējiem galviniekiem.

[4.5] Tiesa ignorējusi AS /Nosaukums B/ paskaidroto, ka prasītājam regresa prasījuma tiesības pret galveno parādnieku radušās ar šķirējtiesas spriedumu 2009.gada martā, un kopš tā brīža pats prasītājs ne tikai kā galvenā parādnieka kapitāla daļu īpašnieks varējis nodrošināt galvenā parādnieka saistību izpildi pret AS /Nosaukums B/, bet arī uz regresa prasījuma pamata vērst piedziņu uz SIA /Nosaukums E/ mantu, tajā skaitā veicināt ieķīlātās kustamās mantas pārdošanu izsolē, nevis likt šķēršļus tās pārdošanai.

Tiesa nav ņēmusi vērā, ka tieši prasītājs ir galvenā parādnieka kapitāla daļu īpašnieks, savukārt, ar komercķīlu ieķīlātā kustamā manta ir SIA /Nosaukums E/ īpašums, un tās uzglabāšana bija jānodrošina mantas īpašniekam un personai, kuru zvērināts tiesu izpildītājs iecēlis par mantas glabātāju, tas ir, /pers. G/, kura bija arī mantas īpašnieka SIA /Nosaukums E/ valdes locekle.

Tāpat tiesību normas neparedz jēdzienu "primāro saistību izpildes nodrošinājums" (Civillikuma 1691.pants). Arī atpakaļpirkuma līgums nav uzskatāms par saistību tiesību pastiprinājuma līdzekli (nodrošinājumu). Turklāt atpakaļpirkuma līguma saistību izpilde nav piedziņas darbība Civillikuma 1714.panta un citu tiesību normu izpratnē.

[4.6] Nepamatots ir tiesas secinājums, ka AS /Nosaukums B/ kā kreditoram bija pienākums pieprasīt atpakaļpirkuma līguma izpildi un ka SIA /Nosaukums J/ to varēja izdarīt.

2008.gadā AS /Nosaukums B/ nebija tiesiska pamata prasīt atpakaļpirkuma līguma izpildi, un SIA /Nosaukums J/ 2008.gada pārskats neliecina par šīs komercsabiedrības finansiālo spēju izpildīt saistības, kas izriet no līguma. SIA /Nosaukums J/ nauda 2008.gada beigās bija 64 941,29 *euro*, un šī summa ne tuvu nesasniedza parāda summu, kas jāapmierina – 566 368,76 *euro*.

[4.7] Tiesa ignorējusi AS /Nosaukums B/ iebildumus, ka prasītājs nav atbrīvojams no galvojuma saistībām pilnā apmērā. Pat, ja teorētiski pieņemtu, ka ekspromisoriska galvojuma gadījumā būtu piemērojams Civillikuma 1714.pants, tad prasītājam būtu jāpierāda kreditora nolaidīgas rīcības un neatvainojama vilcinājuma cēloniskais sakars ar sekām, un šīs sekas jānovērtē naudas izteiksmē, ko prasītājs nav izdarījis.

[4.8] Nav likumīga pamata apmierināt īpašuma prasību. AS /Nosaukums B/ ieguvusi nekustamos īpašumus izsolē, kas pats par sevi ir tiesisks pamats īpašuma tiesību iegūšanai, un tas nav saistāms ar prasītāja atbrīvošanu no galvojuma saistībām.

Izsole ir likumā noteikta tiesiska procedūra, nevis Civillikuma 2389.pantā minētais gadījums, kad manta iegūta bez jebkāda tiesiska pamata.

Prasītājam nav tiesiska pamata prasīt nekustamo īpašumu atdošanu (atzīt īpašuma tiesības), jo juridiskā izpratnē tiesības priekšmets vairs nepastāv. Proti, īpašuma tiesības uz nekustamajiem īpašumiem pastāvīgā un tiesiskā ceļā ir nodotas caur izsoles procedūru. Tādējādi prasītājam būtu iespējams tikai prasīt šādas mantas vērtības atlīdzību, ko prasītājs nav darījis.

[5] 2019.gada 21.augustā Rīgas apgabaltiesā saņemts trešās personas SIA /Nosaukums D/ (pirms nosaukuma maiņas – SIA /Nosaukums D/) pieteikums par pievienošanos apelācijas sūdzībai.

[6] Ar Senāta 2021.gada 9.aprīļa spriedumu atcelts Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2020.gada 17.augusta spriedums, ar kuru prasība apmierināta, un lieta nodota jaunai izskatīšanai Rīgas apgabaltiesā.

[7] Saskaņā ar Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 10.pantu lieta tiek izskatīta rakstveida procesā, par ko lietas dalībniekiem paziņots 2021.gada 21.aprīlī.

[8] 2021.gada 17.maijā Rīgas apgabaltiesā saņemti prasītāja /pers. A/ paskaidrojumi, kuros lūgts prasību pilnībā apmierināt.

Paskaidrojumos cita starpā uzsvērts turpmāk norādītais.

[8.1] Senāta spriedumā, kas pieņemts šajā lietā, izdarītajai atziņai, ka Civillikuma 1714.pants nav piemērojams ekspromisoriskam galvojumam, nav normatīvi saistoša spēka, kas pieļauj ne tikai tās kritisku izvērtēšanu, bet arī atkāpšanos no tās, sniedzot šādas rīcības juridisko pamatojumu.

Senāta jaunākajā praksē izmantotā kategoriskā un galvinieka tiesības ierobežojošā tēze ir balstīta uz savulaik Krievijas impērijas Senāta praksē formulētu analoģisku tēzi, kura turklāt argumentēta tikai un vienīgi ar ekspromisoriskā galvojuma būtības raksturojumu un kura atspoguļota mūsdienu Senāta praksē ar divu jaunākās juridiskās literatūras avotu starpniecību, neraugoties uz to, ka šajos avotos tēze nav tikusi juridiski argumentēta.

Turklāt minētā atziņa vērtējama kritiski, ņemot vērā arī Vācijas Civilkodeksa 4520. un 4549.panta (t.i., Civillikuma 1702., 1714.panta) normu tulkojumu, kas izriet no Senāta 20.gadsimta 30.gadu judikatūras. Proti, ka ekspomisoriskais galvinieks atteicies vienīgi no Civillikuma 1702.panta pirmajā daļā paredzētās privilēģijas jeb tiesības prasīt, lai kreditors ar savu prasību vispirms vēršas pie galvenā parādnieka, bet nav atteicies no savas tiesības atsaukties uz kreditora nolaidību, izdarot piedziņu no galvenā parādnieka, un līdz ar to – no savas tiesības atsaukties uz Civillikuma 1714.pantā paredzēto galvojuma izbeigšanās pamatu.

Arī Senāta 2017.gada 11.decembra spriedumā lietā Nr.SKC-292/2017 (C28283011), uz kuru Senāts atsaucies 2021.gada 9.aprīļa spriedumā šajā lietā, īstenota daļēja atkāpšanās no judikatūras.

[8.2] Nepamatots ir atbildētājas pārmetums pirmās instances tiesai par atkārtotas lietas izskatīšanas aizlieguma pārkāpumu, ņemot vērā lietā iesniegto Rīgas Starptautiskās šķīrējtiesas spriedumu, jo tajā ir atšķirīgs prasības priekšmets un pamats.

Tāpat nav pamatots atbildētājas norādītais, ka tiesa pārkāpusi pakļautības noteikumus, kas izriet no galvojuma līguma 8.punkta, jo konkrētais strīds izriet no likuma, nevis līguma, un šī strīda izspriešana Rīgas Starptautiskajā šķīrējtiesā varētu aizskart SIA /Nosaukums C/, kas nav šķīrējtiesas līguma dalībniece, tiesības. Turklāt prasījums par prasītāja atbrīvošanu no galvojuma saistībām ir cieši savstarpēji saistīts ar viņa prasījumu pret abām atbildētājām, kas izriet no netaisnas iedzīvošanās, un to izskatīšana vienas tiesvedības ietvaros ir sekmējusi konkrētās lietas ātrāku izskatīšanu.

Arī atbildētājas iebildums, ka tiesa pārkāpusi savas kompetences robežas, nav pamatots. Nolaidīga rīcība, izdarot piedziņu no galvenā parādnieka, un neatvainojams vilcinājums var tikt pieļauts ne tikai pirms kreditora vēršanās pret galvinieku ar prasījumu par galvojuma saistību izpildīšanu, bet arī pēc tam, kad kreditors jau ir vērsies pret galveno parādnieku un galvinieku ar prasījumu par viņu saistību izpildīšanu, un šis prasījums ticis apmierināts ar tiesas nolēmumu, kā rezultātā uz izpildu dokumenta pamata uzsākta piedziņa, kā tas noticis aplūkojamajā gadījumā.

Ievērību nepelna atbildētājas iebildumi par prasījuma robežu pārkāpšanu, nosakot datumu, no kura prasītājs atbrīvojams no galvojuma saistībām, jo tas notiek uz likuma pamata un ar atpakaļvērstu spēku, proti, no saistību nodibināšanas brīža (Civillikuma 2369.panta otrā daļa, 2389.panta otrā daļa).

Prasītājs, ceļot prasību, ir izteicis prasījumu par viņa atbrīvošanu no galvojuma saistībām ar 2006.gada 4.decembri – galvojuma līguma noslēgšanas brīdi. Uz minēto norādījis arī prasītāja pārstāvis pirmās instances tiesas sēdē, un tas būtu jāņem vērā arī apelācijas instances tiesai.

Nepamatots ir atbildētājas norādītais par Komerclikuma 406.pantā un pārejas noteikumu 16.punktā noteiktā noilguma piemērošanu, jo uz prasītāja pieteikto prasījumu attiecināms Civillikuma 1895.pantā paredzētais vispārīgais 10 gadu noilguma termiņš. Komerclikuma 406.pants piemērojams līgumiskiem prasījumiem, kuri izriet no komercdarījuma, savukārt izskatāmajā lietā pieteikts likumisks prasījums.

Pirmās instances tiesas secinājums par atbildētājas pieļautu nolaidīgu rīcību un neatvainojamu vilcinājumu, kā rezultātā pieļauta ieķīlātās iekārtas zaudēšana, pretēji atbildētājas norādītajam, ir balstīts uz vispusīgu, objektīvu un pilnīgu lietas apstākļu un pierādījumu novērtējumu to kopumā.

Kļūdains un Civillikuma 1705.panta izpratnei neatbilstošs ir arī atbildētāja un trešās personas norādītais, ka prasītājs kā galvinieks ieguvis regresa prasījumu pret galveno parādnieku ar šķīrējtiesas spriedumu vai izpildu rakstu, kas izsniegts tā izpildei.

Iestājoties Civillikuma 1714.pantā norādītajām tiesiskajām sekām, prasītājam nav jāpierāda zaudējumu apmērs, kā to nepamatoti norādījis atbildētājs un arī trešā persona, turklāt šāda prasība lietā nav celta. Atbrīvojoties no galvojuma saistībām un tādējādi atkrītot tiesiskajam pamatam uz galvinieka mantu jau vērstajai piedziņai, galvinieks ir tiesīgs saskaņā ar Civillikuma 2389.pantu atgūt piespiedu izsoles ceļā atsavināto strīdus nekustamo īpašumu.

[9] Likvidējamā AS /Nosaukums B/ iesniegusi atsauksmi uz prasītāja paskaidrojumiem, kuros, uzturot apelācijas sūdzībā minēto, norādīts, ka nav pamata atkāpties no judikatūras un neattiecināt tajā norādītās atziņas uz izskatāmās lietas apstākļiem. Savukārt citi apgalvojumi, piemēram, par to, ka atbildētāja pieļāvusi bezdarbību apķīlātās iekārtas saglabāšanai un nav izrādījusi par to nekādu interesi, prasītāja paskaidrojumos norādīti bez nopietnas argumentācijas, nepamatojot tos ar pierādījumiem un tiesību normām.

Motīvu daļa

[10] Pārbaudījusi lietā esošos rakstveida pierādījumus un novērtējusi tos kopsakarā ar apelācijas sūdzības argumentiem, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka apelācijas sūdzība ir pamatota un prasība ir pilnīgi noraidāma.

[11] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426.panta pirmo daļu un 430.panta trešo daļu apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā, un nepārbauda pirmās instances tiesas konstatētos faktus, ja tie nav apstrīdēti apelācijas sūdzībā.

[11.1] Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2019.gada 21.maija spriedums daļā, ar kuru izbeigta tiesvedība prasītāja prasībā pret SIA /Nosaukums C/, apelācijas sūdzībā nav pārsūdzēts, tātad šajā daļā atbilstoši Civilprocesa likuma 203.panta otrās daļas noteikumiem tas stājies likumīgā spēkā.

Līdz ar to apelācijas instances tiesas izskatīšanas priekšmets ir prasītāja prasība pret likvidējamo AS /Nosaukums B/ par atbrīvošanu no galvojuma saistībām, īpašuma tiesību atzīšanu uz nekustamajiem īpašumiem un naudas piedziņu.

[11.2] Starp pusēm nav strīda un apelācijas sūdzībā nav apstrīdēti šī sprieduma 3.1.punktā konstatētie lietas faktiskie apstākļi un tas, ka prasītājs ar galvojuma līgumu uzņēmies ekspromisorisko galvojumu jeb uzņēmies saistību kā pats parādnieks, līdz ar to tiesas kolēģija, ievērojot Civilprocesa likuma 430.panta trešajā daļā noteikto, tos no jauna nepārbauda.

[12] Par nepamatotiem tiesas kolēģija atzīst apelācijas sūdzībā norādītos pārmetumus pirmās instances tiesai par pieļautu noteiktā atkārtotas lietas izskatīšanas aizlieguma un pakļautības pārkāpumu (Civilprocesa likuma 132.panta pirmās daļas 3. un 5.punkts), kā arī par noilguma iestāšanos prasītāja prasījumam (Komerclikuma 406.pants un pārejas noteikumu 16.punkts).

[12.1] Ar Rīgas Starptautiskās šķīrējtiesas 2009.gada 24.-27.marta spriedumu lietā Nr.34/09 (*lietas 1.sējuma 43.-50.lapa*) izspriests strīds AS /Nosaukums B/ prasībā pret galveno parādnieku SIA /Nosaukums E/ un galviniekiem /pers. G/, /pers. A/ un /pers. H/ par neatmaksātā kredīta, lietošanas procentu, līgumsoda un nokavējuma procentu solidāru piedziņu, tātad izspriests no 2006.gada 24.novembra kredīta līguma un galvojuma līgumiem izrietošs līgumisks prasījums. Šīs prasības pamatu veido galvenā parādnieka SIA /Nosaukums E/ pieļauts no kredīta līguma izrietošo saistību izpildes nokavējums.

Savukārt izskatāmajā lietā celta prasība par prasītāja atbrīvošanu no galvojuma saistībām un netaisni iedzīvotā atprasīšanu, atzīstot prasītājam īpašuma tiesības uz strīdus nekustamajiem īpašumiem, un naudas piedziņu, kas piedzīta no prasītāja kā galvinieka. Tātad prasības pamatu veido atbildētājas pieļauta nolaidīga rīcība un neatvainojams vilcinājums, izdarot piedziņu no galvenā parādnieka SIA /Nosaukums E/, pamatojoties uz šķīrējtiesas spriedumu un uz tā pamata izsniegto izpildu rakstu.

Ņemot vērā norādīto, tiesas kolēģija atzīst, ka konkrētās lietas un šķīrējtiesā izskatītās lietas prasības pamats un priekšmets atšķiras.

[12.2] Tāpat nav konstatējams arī ar prasītāju 2006.gada 4.decembrī noslēgtā galvojuma līguma Nr./līguma numurs/ 8.punktā noteiktās strīda pakļautības šķīrējtiesai pārkāpums (“*jebkurš strīds, nesaskaņa vai prasība, kas izriet no galvojuma, kas skar to vai tā pārkāpšanu, izbeigšanu vai spēkā neesamību, tiks galīgi izšķirts Rīgas Starptautiskajā šķīrējtiesā, Rīgā (..)*” (*lietas 1.sējuma 42.lapa*)), jo šķīrējtiesas līguma dalībniece nav bijusi atbildētāja SIA /Nosaukums C/, bet saskaņā ar Šķīrējtiesu likuma 5.panta pirmās daļas 1.punktu šķīrējtiesā izšķir jebkuru civiltiesisku strīdu, ja puses ir brīvprātīgi vienojušās un noslēgušas šķīrējtiesas līgumu, izņemot strīdu, kura izspriešana varētu aizskart tādas personas tiesības, kas nav šķīrējtiesas līguma dalībniece.

[12.3] Saskaņā ar Komerclikuma 406.pantu no komercdarījuma izrietošie prasījumi noilgst triju gadu laikā, ja likumā nav noteikts cits noilguma termiņš.

Ņemot vērā, ka minētais noilguma termiņš attiecināms tikai uz līgumisku prasījumu, kas, kā konstatēts jau iepriekš (sprieduma 12.1.punktā), nav izskatīšanas priekšmets šajā lietā, tas izskatāmajā strīdā nav piemērojams. Aplūkojamajā gadījumā piemērojams vispārējais desmit gadu noilguma termiņš, kā to paredz Civillikuma 1895.pants, kas prasības celšanas dienā nav izbeidzies.

[13] Prasītāja prasība par atbrīvošanu no galvojuma saistībām, kam pakārtoti pārējie prasībā pieteiktie prasījumi, pamatota ar Civillikuma 1714.pantu, kas noteic, ka galvinieks atsvabinās no savas atbildības, kad kreditors rīkojies nolaidīgi, izdarot piedziņu no parādnieka, un pielaidis pēc apstākļiem neatvainojamu vilcinājumu.

Prasītājs savas prasības pamatā norādītos apstākļus (par atbildētājas pieļautu neatvainojamu vilcināšanos, savlaicīgi nerealizētu komercķīlas tiesību, atpakaļpirkuma tiesības neizmantošanu, kā arī nolaidīgu rīcību un apķīlātās ražošanas līnijas nozaudēšanu) saistījis ar Civillikuma 1714.pantā paredzētajām sekām, kas pieļauj viņa kā galvinieka atbrīvošanu no saistībām.

Civilprocesa likuma 476.panta pirmā daļa noteic, ka likuma tulkojums, kas izteikts kasācijas instances tiesas spriedumā, ir obligāts tiesai, kas šo lietu izskata no jauna.

Savukārt saskaņā ar Civilprocesa likuma 5.panta sesto daļu, piemērojot tiesību normas, tiesa ņem vērā judikatūru.

"[..] tādā gadījumā, kad apelācijas instances tiesas spriedums kasācijas kārtībā atcelts, apgabaltiesai, izskatot konkrēto lietu no jauna, atbilstoši Civilprocesa likuma 476.panta pirmās daļas noteikumiem ir saistošs likuma iztulkojums, kas izteikts Senāta nolēmumā. Respektīvi, apgabaltiesa nedrīkst atkāpties no kasācijas instances tiesas norādījumiem likuma iztulkošanas jautājumos pat tad, ja uzskata, ka Senāta atziņas nav pareizas.

Tādējādi apgabaltiesai, kas izskata lietu no jauna, likums nepiešķir rīcības brīvību attiecībā uz Senāta spriedumā ietvertā likuma iztulkojuma ievērošanu. Savukārt, ja lietas dalībnieki nepiekrīt Senāta sniegtajam iztulkojumam, tad viņi, pastāvot Civilprocesa likumā noteiktajiem priekšnosacījumiem, to var apstrīdēt kasācijas sūdzībā" (*Senāta 2020.gada 25.novembra sprieduma lietā Nr.C28330013, SKC-41/2020, 10.1.punkts*).

[13.1] Senāts, izskatot šo lietu kasācijas kārtībā, savā 2021.gada 9.aprīļa spriedumā norādījis, ka Augstākā tiesa nolēmumos ilgstošā laika posmā paudusi atziņu, ka Civillikuma 1714.pants nav piemērojams, ja galvinieks uzņēmies ekspromisorisko galvojumu.

Tāpat Senāts norādījis, ka Civillikuma tiesību normas, kas regulē galvojuma tiesisko institūtu (1692.– 1715.pants), paredz divu veidu galvojumus – pirmais, neekspromisoriskais galvojums (kad kreditoram ar prasību vispirms ir jāvēršas pie galvenā parādnieka un tikai pēc tam pie galvinieka), otrais, ekspromisoriskais galvojums (kad galvinieks uzņēmies saistību kā pats parādnieks, šajā gadījumā galvinieks atsakās no Civillikuma 1702.panta pirmajā daļā paredzētajām tiesībām prasīt, lai kreditors pa priekšu vēršas ar prasību pie galvenā parādnieka).

Ievērojot ekspromisoriska galvojuma būtību, kreditoram nav pienākuma vērst savu prasību pret galveno parādnieku, un viņš, iestājoties saistību izpildes termiņam, ir tiesīgs uzreiz vērsties pie galvinieka, nemaz nevēršoties pret galveno parādnieku. Līdz ar to loģiski izriet secinājums, ka apstākļi, vai kreditors ir vērsies pie galvenā parādnieka un kādas darbības šajā sakarā ir veiktas, lai panāktu saistības izpildījumu, neietekmē ekspromisoriskā galvinieka saistības.

Minētie apsvērumi ir saskanīgi arī ar tiesību doktrīnā pausto atziņu, ka Civillikuma 1714.pants nav piemērojams gadījumos, kad galvinieks ir uzņēmies saistību kā pats parādnieks (*Torgāns K. Saistību tiesības. I daļa, Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006, 114.lpp; Grūtups A. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Ceturtā daļa. Saistību tiesības. Otrais izdevums. Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. Rīga: Mans Īpašums, 2000, 221.lpp.*).

Ņemot vērā, ka galvinieks [..] ir uzņēmies saistību kā pats parādnieks atbildēt par SIA [..] saistībām, Civillikuma 1714.pants pušu tiesiskajām attiecībām nav piemērojams. Līdz ar to [..] pierādījumiem un apstākļiem par kreditora bezdarbību, veicot parāda piedziņu no galvenā parādnieka, nav juridiskas nozīmes un apelācijas instances tiesai tie nebija jāvērtē" (*Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2011.gada 27.aprīļa sprieduma, kas taisīts paplašinātā sastāvā, lietā Nr.SKC-86/2011 (C05061306) 16.punkts*).

Iepriekš norādītās judikatūras un tiesību doktrīnas tēzes konsekventi akceptētas arī jaunākos Senāta nolēmumos, veidojot vienotu tiesu praksi (*Augstākās tiesas 2013.gada 22.janvāra sprieduma lietā Nr.SKC-27/2013 7.punkts, 2015.gada 28.augusta sprieduma lietā Nr.SKC-99/2015 (C24127012) 7.punkts, 2016.gada 19.februāra sprieduma lietā Nr.SKC-44/2016 (C28360612) 7.punkts, 2017.gada 17.februāra sprieduma lietā Nr.SKC-46/2017 (C13057213) 6., 7.2.punkts, 2017.gada 11.decembra sprieduma lietā Nr.SKC-292/2017 (ECLI:LV:AT:2017:1211.C28283011.1.S) 14.punkts, 2018.gada 5.septembra sprieduma lietā Nr.SKC-1069/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0905.C33437713.6.S) 5.1., 5.2., 14.punkts, 2019.gada 6.marta sprieduma lietā Nr.SKC-128/2019 (ECLI:LV:AT:2019:0306.C15173316.3.S) 5.2.punkts*).

[13.2] Tiesas kolēģija atzīst, ka izskatāmajā lietā nav strīda, ka prasītājs uzņēmies ekspromisorisko galvojumu, proti, noslēdzot galvojuma līgumu uzņēmies izpildīt kopā ar aizņēmēju un citiem galviniekiem solidāri (galvojuma līguma 3.punkts) kā pats parādnieks (galvojuma līguma 1.punkts) no kredīta līguma izrietošās saistības.

Tā kā Civillikuma 1714.pants nav piemērojams, ja galvinieks uzņēmies ekspromisorisko galvojumu, kā tas ir aplūkojamajā gadījumā, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka šī norma nevar būt par pamatu prasības par galvinieka atsvabināšanu no saistībām, ko tas uzņēmies, apmierināšanai, jo tā pušu tiesiskajām attiecībām nav piemērojama.

Līdz ar to prasība pret likvidējamo AS /Nosaukums B/ par atbrīvošanu no galvojuma saistībām ir pilnīgi noraidāma, nevērtējot šajā sakarā norādīto prasītāja prasījumu un atbildētājas iebildumu pamatotību, jo tiem pašiem par sevi nav nozīmes.

Neatbrīvojot prasītāju no galvojuma saistībām, nav konstatējams arī Civillikuma 2369. un 2389.pantā paredzētais pamats netaisni iedzīvotā atdošanai, tādēļ prasība arī šajā daļā ir noraidāma.

[13.3] Vienlaicīgi tiesas kolēģija atzīst par nepamatotiem prasītāja apsvērumus par to, ka šī sprieduma 13.1.punktā norādītajā judikatūrā izdarītā atziņa uz izskatāmajiem lietas faktiskajiem apstākļiem nav attiecināma, un ir pamats no tās atkāpties.

Lai gan atziņu, ka Civillikuma 1714.pants principā nav piemērojams ekspromisoriskā galvojuma gadījumā, Augstākā tiesa izteikusi faktisko apstākļu ziņā atšķirīgās lietās, šajās lietās līdzīgais ir bijis tas, ka aizdevuma tiesiskās attiecības nodrošinātas ar ekspromisorisko galvojumu. Tātad minētā atziņa ir vispārināma un pielietojama arī citās lietās, tostarp, šajā lietā, turklāt neatkarīgi no tā, vai un ar kādiem citiem saistību nodrošinājuma līdzekļiem strīdus prasījums ticis nodrošināts.

[14] Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesa lietas faktiskajiem apstākļiem nepamatoti piemērojusi Civillikuma 1714.pantu, un tas bijis par pamatu kļūdaina sprieduma taisīšanai, prasību pret likvidējamo AS /Nosaukums B/ pilnīgi apmierinot.

[15] Atbilstoši Civilprocesa likuma 140.panta sestajai daļai ar sprieduma spēkā stāšanas dienu ir atceļams lietā ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2017.gada 6.oktobra lēmumu piemērotais prasības nodrošinājums, kas aizstāts ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2018.gada 11.maija lēmumu.

[16] Civilprocesa likuma 41.panta pirmā daļa noteic, ka pusei, kuras labā taisīts spriedums, tiesa piespriež no otras puses visus tās samaksātos tiesas izdevumus.

Noraidot prasību, no prasītāja atbildētājas likvidējamās AS /Nosaukums B/ labā piedzenami tiesas izdevumi kopā 12 576,81 *euro*, ko veido valsts nodeva par apelācijas sūdzības iesniegšanu 12 569,81 *euro* (lietas 4.sējuma 21., 52.lapa) un kancelejas nodeva par lēmuma noraksta izsniegšanu 7 *euro* (lietas 3.sējuma 97.lapa).

[17] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 39.panta pirmās daļas 5.punkta un otrās daļas jēgu un būtību šajā lietā iepriekš nesamaksātie ar lietas

izskatīšanu saistītie izdevumi par tiesas pavēstu un citu tiesas dokumentu piegādāšanu un izsniegšanu atbilstoši lietas uzziņai (lietas 2.sējuma 2.lapa), Tiesu informācijas sistēmas pavēstu uzziņai un pasta iestāžu noteiktajiem tarifiem kopā pirmās un apelācijas instances tiesā ir 16,58 *euro*.

Tā kā prasītājs pie prasības pieteikuma iesniegšanas samaksājis ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 7,83 *euro* (lietas 1.sējuma 18.lapa), no viņa valsts ienākumos piedzenami minētie izdevumi to atlikušajā apmērā 8,75 *euro* (16,58 - 7,83 = 8,75).

[18] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 204.[1]pantu un Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likuma 21.panta otro daļu prasītājam nosakāms termiņš labprātīgai izpildei spriedumam daļā par naudas piedziņu – sešdesmit dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Rezolutīvā daļa

Saskaņā ar Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 10.pantu, Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likuma 21.panta otro daļu un Civilprocesa likuma 8., 97.pantu, 140.panta sesto daļu, 193., 204.[1]pantu un 432.pantu Civillietu tiesas kolēģija

nosprieda

noraidīt pilnīgi /pers. A/ prasību pret likvidējamo AS /Nosaukums B/ par atbrīvošanu no galvojuma saistībām, īpašuma tiesību atzīšanu uz nekustamajiem īpašumiem un naudas piedziņu.

Atcelt ar sprieduma spēkā stāšanās dienu ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2017.gada 6.oktobra un 2018.gada 11.maija lēmumu piemērotos prasības nodrošinājuma līdzekļus:

1. aizlieguma atzīmi nekustamajam īpašumam /adrese A/, kadastra Nr./kadastra numurs/, kas ierakstīts Rīgas pilsētas zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs/;
2. aizlieguma atzīmi nekustamajam īpašumam /adrese B/, kadastra Nr./kadastra numurs/, kas ierakstīts Rīgas pilsētas zemesgrāmatas nodalījumā Nr. /numurs/;
3. aizlieguma atzīmi 2/6 domājamām daļām no nekustamā īpašuma /adrese C/, kadastra Nr./kadastra numurs/, kas ierakstīts Rīgas pilsētas zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs/;
4. aizlieguma atzīmi 5000/11 053 domājamām daļām no nekustamā īpašuma /adrese D/ kadastra Nr./kadastra numurs/, kas ierakstīts Rīgas pilsētas zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs/;
5. izpildu darbību atlikšanu pret /pers. A/ izpildu lietā Nr./numurs/, kas tiks veiktas pēc Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2010.gada 13.janvārī iesniegtā izpildu raksta Nr./numurs/;
6. piedziņas vēršanas apturēšanu uz /pers. A/ kustamo un nekustamo mantu, uz maksājumiem, kuri /pers. A/, pienākas no trešajām personām, tajā skaitā uz noguldījumiem kredītiestādēs un citās finanšu institūcijās;
7. aizliegumu tiesu izpildītājam nodot naudu piedzinējam AS /Nosaukums B/ vai viņa tiesību pārņēmējam.

Piedzīt no /pers. A/, personas kods /personas kods/, likvidējamās AS /Nosaukums B/, reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, labā tiesas izdevumus 12 576,81 *euro*.

Noteikt, ka piedzītie naudas līdzekļi samaksājami likvidējamās AS /Nosaukums B/ kontā AS "Citadele banka", konta numurs /konta numurs/.

Piedzīt no /pers. A/, personas kods /personas kods/, valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 8,75 *euro*, nosakot, ka tie iemaksājami Valsts kases kontā Nr.LV51TREL2190458019000, kā saņēmēju norādot Tiesu administrāciju, reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, un iemaksas mērķi: 21499, ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi civillietā Nr.C30383917.

Noteikt, ka maksājuma dokumenti par piedzīto ar lietas izskatīšanu saistīto izdevumu samaksu sprieduma labprātīgai izpildei noteiktajā termiņā nekavējoties iesniedzami Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas kancelejā.

Noteikt /pers. A/ termiņu labprātīgai sprieduma izpildei – 60 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā Senātā 30 dienu laikā no sprieduma pasludināšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Rīgas apgabaltiesā un iemaksājot par to drošības naudu Augstākās tiesas depozīta kontā Nr.LV83TREL8280010000000.

Tiesnese Agnese Veita

Tiesnese Dace Kantsone

Tiesnesis Gvido Ungurs